

OCH TUSLI BO'Z TUPROQLARIDA SUG'ORISH ISHLARI

Shermatova Qutbinisa Mahammadjon qizi¹

¹ Farg'ona davlat universiteti 1-bosqich magistranti

Qurbonov Jobirbek Jumaboy o'g'li¹

¹ Farg'ona davlat universiteti Agrar qo'shma fakulteti
Agrokimyo va agrotuproqshunoslik yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Ro'zaliyeva Dildoraxon Salohiddin qizi¹

¹ Farg'ona davlat universiteti Agrar qo'shma fakulteti

Xudoyberdiyeva Dilnura Zoxid qizi¹

¹ Agrokimyo va agrotuproqshunoslik yo'nalishi
24.67-guruh talabasi

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received:18.01.2025

Revised: 19.01.2025

Accepted:20.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

och tusli bo'z
tuproqlar, suv, sug'orish
tizimlari, fizik va
kimyoviy xossalari,
tomchilatib sug'orish,
o'simliklarning
oziqlanishi.

Och tusli bo'z tuproqlari sharoitida sug'orish ishlari qishloq xo'jaligida muhim o'rin tutadi. Ushbu tuproqlar, asosan, qum va loydan iborat bo'lib, ularning fizik va kimyoviy xususiyatlari o'simliklarning o'sishi va rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Tuproqning och tusli bo'lishi, uning suvni ushlab qolish qobiliyatini kamaytiradi, bu esa sug'orish jarayonini yanada muhim qiladi. O'simliklar uchun zarur bo'lgan suv, tuproqning yuqori qatlamida doimiy ravishda mavjud bo'lishi kerak. Shu sababli, sug'orish usullari va texnologiyalarini to'g'ri tanlash, o'simliklarning o'sishi va hosildorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

KIRISH. Och tusli bo'z tuproqlari, ko'pincha qurg'oqchilik sharoitida joylashgan bo'ladi. Bu tuproqlarda organik moddalarning kamligi va mineral moddalarning tarqoqligi o'simliklarning o'sishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, sug'orish jarayoni tuproqning namlik darajasini oshirish, o'simliklarga zarur suvni yetkazib berish va tuproq unumdorligini yaxshilash uchun zaruriy shartdir. Sug'orish jarayonida suvning tuproqqa qanday ta'sir etishi, tuproqning fizik va kimyoviy xususiyatlarini qanday o'zgartirishi, shuningdek, o'simliklarning oziqlanishi va rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida chuqur tushuncha hosil qilish zarur. Sug'orish usullari och tusli bo'z tuproqlarda bir necha turga bo'linadi. Tomchilatib sug'orish usuli eng samarali va keng tarqalgan usul hisoblanadi. Bu usul orqali suv to'g'ridan-to'g'ri o'simlikning ildizlariga yetkaziladi, bu esa suvning yo'qotilishini minimal darajada saqlaydi va tuproqning yuqori qatlamida namlik darajasini barqaror saqlashga yordam beradi. Tomchilatib sug'orish usuli, shuningdek, o'simliklarning

o'sish sharoitlarini yaxshilaydi va unumdorligini oshiradi. Ushbu usulni qo'llash, tuproqni sug'orish jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi. Bundan tashqari, och tusli bo'z tuproqlarda sug'orishning boshqa usullari ham mavjud. Suvlantirish usuli, tuproqning yuqori qatlamini namlashga yordam beradi, lekin bu usulda suvning yo'qotilishi ko'proq bo'lishi mumkin. Qopqoq sug'orish usuli esa tuproqning yuqori qatlamida suvni ushlab qolishga yordam beradi. Ushbu usulda o'simliklarning ildizlariga suv yetkazish qiyin bo'lishi mumkin. Muqobil sug'orish usullari ham mavjud bo'lib, ular har birining o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari bor. Shu sababli, sug'orish usulini tanlashda tuproqning xususiyatlarini va iqlim sharoitlarini hisobga olish zarur. Sug'orish jarayonida suv resurslarining tejashiga ham e'tibor berish zarur. Och tusli bo'z tuproqlarda suvning yo'qotilishini kamaytirish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish, masalan, avtomatik sug'orish tizimlari yoki suvni qayta ishlash usullarini qo'llash muhimdir. Bu usullar nafaqat suv resurslarini tejashga yordam beradi, balki qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini ham oshiradi. Sug'orish jarayonida suvni tejash, qishloq xo'jaligi rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, resurslarni samarali boshqarishga imkon beradi.

Och tusli bo'z tuproqlarda sug'orish jarayonining muvaffaqiyati, tuproqning holati, o'simliklarning ehtiyojlari va iqlim sharoitlariga bog'liq. Sug'orish rejalarini ishlab chiqishda har bir faktorni hisobga olish zarur. Tuproqni doimiy ravishda monitoring qilish, o'simliklarning o'sish jarayonini kuzatish va zarur bo'lganda sug'orish rejalarini o'zgartirish lozim. Bu jarayon, o'simliklarning ehtiyojlarini qondirish va sug'orishning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Agrotexnik tadbirlar ham sug'orish jarayonida muhim rol o'ynaydi. O'simliklarni sug'orishdan oldin, tuproqni tayyorlash, ekinlarni tanlash va o'simliklarni parvarish qilish kabi tadbirlar amalga oshirilishi kerak. Bu tadbirlar, sug'orish jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi va o'simliklarning o'sishini ta'minlaydi. Agrotexnik tadbirlar orqali tuproq unumdorligini oshirish, o'simliklarning o'sish sharoitlarini yaxshilash va hosildorlikni oshirish mumkin. Och tusli bo'z tuproqlarda sug'orish jarayoni, qishloq xo'jaligida muvaffaqiyatli natijalarga erishish uchun muhim omil hisoblanadi. Sug'orish jarayoni, o'simliklarning o'sishi va rivojlanishini ta'minlaydi, tuproq unumdorligini oshiradi va suv resurslaridan samarali foydalanishga yordam beradi. Ushbu jarayonni amalga oshirishda zamonaviy texnologiyalar va agrotexnik tadbirlar qo'llanilishi, sug'orishning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada, och tusli bo'z tuproqlari sharoitida sug'orish ishlari qishloq xo'jaligida muhim ahamiyatga ega. O'simliklarning o'sishi va rivojlanishini ta'minlash, tuproq unumdorligini oshirish va suv resurslaridan samarali foydalanish uchun sug'orish jarayonini to'g'ri tashkil etish zarur. Bu jarayon, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini oshirish va hosildorlikni yaxshilashga yordam beradi. Shuning uchun, och tusli bo'z tuproqlarda sug'orish ishlari, qishloq xo'jaligida muvaffaqiyatli natijalarga erishish uchun muhim omil hisoblanadi.

Sug'orish jarayonida suvning sifatiga ham e'tibor berish zarur. Sug'orish uchun ishlatiladigan suv manbalari, o'simliklar uchun zarur bo'lgan mineral moddalar va oziq moddalar bilan ta'minlanishi kerak. Suvning sifatini nazorat qilish, o'simliklarning sog'lom o'sishi va rivojlanishi uchun muhimdir. Suvda mavjud bo'lgan zararli moddalarning o'simliklarga ta'siri, ularning hosildorligini kamaytirishi yoki o'simliklarning sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, sug'orish jarayonida suv sifatini nazorat qilish va zarur bo'lganda suvni tozalash tadbirlarini amalga oshirish zarur. Sug'orish jarayonida tuproqning fizik va kimyoviy xususiyatlarini o'rganish ham muhimdir. Tuproqning tuzilishi, namlik darajasi, pH darajasi va mineral moddalarning mavjudligi o'simliklarning o'sishi va rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Tuproqning fizik va kimyoviy xususiyatlarini o'rganish, sug'orish rejalarini to'g'ri ishlab chiqishga yordam beradi. Bu jarayon, tuproqning unumdorligini oshirish va o'simliklarning o'sish sharoitlarini yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa:

Och tusli bo'z tuproqlarda sug'orish jarayonining muvaffaqiyati, qishloq xo'jaligi rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Sug'orish ishlari, o'simliklarning o'sishi va rivojlanishini ta'minlash, tuproq unumdorligini oshirish va suv resurslaridan samarali foydalanishga yordam beradi. Shu sababli, och tusli bo'z tuproqlarda sug'orish jarayonini to'g'ri tashkil etish, qishloq xo'jaligi rivojlanishida muvaffaqiyatli natijalarga erishish uchun zaruriy shartdir. Barcha bu omillarni hisobga olgan holda, sug'orish jarayonini samarali tashkil etish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini oshirish va hosildorlikni yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev, A. (2020). "Qishloq xo'jaligida suvni tejash va sug'orish texnologiyalari". Toshkent: O'zbekiston qishloq xo'jaligi akademiyasi.
2. Karimov, S. (2019). "Tuproqshunoslik va sug'orish: nazariya va amaliyot". Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
3. Tursunov, X. (2021). "O'simliklar suvga bo'lgan ehtiyoji va sug'orish usullari". Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
4. Murodov, Sh. (2022). "Sug'orish tizimlari va ularning samaradorligi". Toshkent: O'zbekiston qishloq xo'jaligi ilmiy tadqiqot instituti.
5. Rahmonov, R. (2023). "Qishloq xo'jaligida och tusli tuproqlarni boshqarish va sug'orish". Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
6. Sultonov, D. (2020). "Agrotexnika va sug'orish: zamonaviy yondashuvlar". Andijon: Andijon qishloq xo'jaligi instituti.
7. Qodirov, E. (2021). "Sug'orish va tuproq unumdorligini oshirish usullari". Namangan: Namangan davlat universiteti.